

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

Ministry of Education and Science of Ukraine
Department of Education and Science of Zaporizhzhia Regional State Administration
Municipal Institution of Higher Education "Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy"
of Zaporizhzhia Regional Council

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
Міжнародної науково-практичної конференції
«ОСВІТА СЬОГОДЕННЯ: ЖИТТЄТВОРЧІСТЬ ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ТА
ЄДНОСТІ»
до 30-річчя заснування наукової школи педагогіки
та психології життєтворчості особистості,
75-річчя з дня народження Івана Гнатовича Єрмакова та
100-річчя з дня народження Лідії Василівни Сохань

BOOK OF ABSTRACTS
of the International Scientific-Practical Conference
"EDUCATION OF TODAY: LIFE-CREATIVITY AS THE BASIS OF NATIONAL REVIVAL AND UNITY"
commemorating the 30th anniversary of the foundation of the scientific school of pedagogy and psychology of
personality life-creativity
and the 75th anniversary of Ivan Yermakov
and the 100th anniversary of Lidiia Sokhan

17 жовтня 2024 року
October 17, 2024

Запоріжжя, Україна
Zaporizhzhia, Ukraine

Рекомендовано до друку Вченою радою комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
(протокол № 2 від 29 жовтня 2024 року)

Редакційна колегія:

В. В. Нечипоренко (відповідальний редактор), доктор педагогічних наук, професор, Хортицька національна академія;
Н. М. Гордієнко, доктор соціологічних наук, професор, Хортицька національна академія;
М. С. Кудінова, кандидат психологічних наук, доцент, Хортицька національна академія;
О. М. Галієва, кандидат психологічних наук, Хортицька національна академія;
О. О. Сташук, кандидат педагогічних наук, доцент, Хортицька національна академія;
Г. Б. Глуценко, старший викладач, Хортицька національна академія;
О. В. Макаренко, методист, Хортицька національна академія.

Бібліографічні редактори:

Прохорова С. П., бібліотекар-бібліограф, Хортицька національна академія;
Ковальова М. В., методист, Хортицька національна академія;
Двореченцева А. С., методист, Хортицька національна академія.

О 72 **Освіта сьогодні: життєтворчість як основа національного відродження та єдності (до 30-річчя заснування наукової школи педагогіки та психології життєтворчості особистості, 75-річчя з дня народження Івана Гнатовича Єрмакова та 100-річчя з дня народження Лідії Василівни Сохань)** : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 17 жовтня 2024 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. – Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2024. – 512 с.

Education of today: life-creativity as the basis of national revival and unity (commemorating the 30th anniversary of the foundation of the scientific school of pedagogy and psychology of personality life-creativity, the 75th anniversary of Ivan Yermakov and the 100th anniversary of Lidiia Sokhan) : Book of Abstracts of the International scientific and practical conference (Zaporizhzhia, October 17, 2024) / General editor V. Nechyporenko. – Zaporizhzhia : Publishing House of Khortytsia National Academy, 2024. – 512 p.

ISBN 978-617-7929-17-7

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта сьогодні: життєтворчість як основа національного відродження та єдності» (до 30-річчя заснування наукової школи педагогіки та психології життєтворчості особистості, 75-річчя з дня народження Івана Гнатовича Єрмакова та 100-річчя з дня народження Лідії Василівни Сохань), організованої науково-педагогічним колективом Хортицької національної академії у співпраці з українськими і зарубіжними партнерами. Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних питань сучасної освіти та педагогічної науки. Представлені роботи розкривають фундаментальні засади концепції життєтворчості в українській педагогіці, її еволюцію та сучасне практичне застосування. Особлива увага приділяється життєтворчому підходу в реабілітації та соціальній адаптації, трансформаційним процесам у фаховій передвищій та вищій освіті, впровадженню парадигми життєтворчості на всіх освітніх рівнях, питанням інклюзивної та спеціальної освіти в контексті національного відродження, використанню штучного інтелекту в освітньо-науковій діяльності та психологічним аспектам трансформації особистості в соціосфері.

Збірник адресовано науково-педагогічним працівникам, аспірантам, студентам і широкому колу фахівців суспільно-гуманітарного профілю. Матеріали конференції становлять цінний внесок у розвиток теорії та практики життєтворчості в освітньому просторі України.

Редакційна колегія може не поділяти концептуальні ідеї авторів та інтерпретаційні підходи, репрезентовані у змісті тез. Відповідальність за достовірність поданих матеріалів, наведених цитат, статистичних та емпіричних даних несуть учасники та їхні наукові керівники згідно з юридичними й етичними нормами академічної доброчесності.

УДК 37:316.612(043.2)

ISBN 978-617-7929-17-7

© Автори тез, 2024

© Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2024

Волошко Олексій Олексійович,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Хортицька національна академія,
м. Запоріжжя, Україна

ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В СЕРЕДИНІ XVII СТ.

Українське державотворення має багатомісячну історію [1]. Зокрема в середині XVII ст. в процесі національно-визвольної війни, або національної революції, в Україні була створена українська держава нового часу.

Причини, що диктували необхідність її створення:

1) агресія султанської Туреччини та її васала Кримського ханства на українські землі загрожувала винищенням генофонду українського етносу (щорічні походи за бранцями в Україну), а чужоземні держави – Велике князівство Литовське, а потім Річ Посполита не опікувалися захистом українців;

2) експансія в Україну після Люблінської унії 1569 р. польських магнатів та шляхти, котра супроводжувалася такими негативними явищами як:

- нещадна експлуатація природних надр України;
- соціальне гноблення українців, зокрема запровадження кріпацтва, причому в найогидніших формах;
- національне гноблення: насильницька колонізація населення, яка до того ж супроводжувалася зрадою українських аристократів національним інтересам;
- релігійне гноблення: заборона діяльності православної церкви (Берестейська церковна унія 1596 р.), ідеологія якої була чинником консолідації українського народу, засобом його ідентифікації; насильницьке покатоличення українців з метою їх духовного поневолення.

Колонізаторська політика магнатсько-шляхетської Польщі загрожувала асиміляцією українців.

Отже, захистити українців від нищення генофонду та асиміляції і створити сприятливі умови для суспільного розвитку могла тільки національна українська держава.

Протягом другої половини XVI – першої половини XVII ст. в українському суспільстві відбувалися потужні процеси складання передумов створення національної держави, а саме:

1) на зламі XVI-XVII ст. завершився процес формування українського етносу-народу, про що свідчать епічні твори «Пісня про Байду», дума «Про козака Голоту» й ін., а також мемуари «Опис України» французького військового інженера Г. Боплана, який тривалий час перебував на службі у польського короля і добре знав Україну та її народ [2];

2) створення й діяльність православних міщанських братств, які в умовах занепаду української православної церкви та оголошення її поза законом польським урядом та католицькою церквою (Берестейська церковна унія 1596 р.), зберігали державні традиції княжої доби, поширювали ідею національної самобутності українців, готували кадри православної інтелігенції;

3) формування нової суспільної верстви – українського козацтва й перетворення його у провідну верству українського суспільства, яка взяла на себе боротьбу за національне визволення [3, с. 208.];

4) створення козацтвом своєї військово-політичної організації – Запорозької Січі, яка могла виконувати складні функції, притаманні державі [4, с. 170.];

5) військово-політична діяльність гетьмана П. Сагайдачного [5, с. 9-36.]:

- створення численного, добре організованого козацького війська і морської флотилії із суворою дисципліною;
- вихід козацтва в результаті переможних морських походів на Туреччину й Кримське ханство на політичну арену Європи; дипломатичне визнання українського козацтва та його ватажків як своїх політичних союзників монархами Європи;
- відродження української православної церкви й взяття її під захист запорозьким козацтвом (вступ козацького війська до Київського православного братства, висвячення ієрархів православної церкви);
- укладення політичного союзу між козацтвом та православною інтелігенцією для боротьби за національне визволення;

– домагання у сеймі Речі Посполитої статусу автономної держави для України за переможну участь козаків у московсько-польській та хотинській війнах, в результаті чого був врятований суверенітет польської держави.

б) набуття військового досвіду боротьби з польським військом в результаті козацько-селянських повстань 20-30-х років XVII ст., формування у козацькому середовищі цілої когорти вождів, здатних очолити військову боротьбу з магнатсько-шляхетською Польщею.

7) частина представників керівної верхівки козацтва, зокрема Б. Хмельницький, були добре обізнані з мистецтвом політики, добре знали політичну ситуацію при дворі польського короля, а також в Європі, де їм доводилося бувати. Ці вожді козацтва мали неабиякі здібності політичних діячів, що дозволяло їм перетворитися у вождів національно-визвольного руху та фундаторів національної держави.

Отже, створення української держави в середині XVII ст. було закономірним процесом і обумовлювалося цілим комплексом передумов, які формувалися близько ста років і були здобутками цивілізаційного розвитку українського народу та результатом його героїчної боротьби за самовизначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/Text>. (дата звернення: 15.10.2024).
2. Боплан Г. Описание Украины. Страна козаков : сборник / под ред. Г. Я. Сергиенко. Киев : Радуга, 2004. С.7–74.
3. Крип'якевич І.П. Історія України. Львів : Світ, 1990. 520 с.
4. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Львів : Світ, 1991. 576 с.
5. Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. Київ : Либідь, 1993. 288 с.

Галецька Анастасія Артурівна,

здобувач другого(магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» харківської обласної ради, м. Харків, Україна

Джаббарова Лілія Володимирівна,

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» харківської обласної ради, м. Харків, Україна

КОРЕКЦІЯ ТРИВОЖНИХ СТАНІВ ТА РОЗВИТОК СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

Військові конфлікти значно впливають на психологічний стан підлітків, які є особливо вразливою категорією населення. Постійна небезпека, стрес, розлука з близькими та невизначеність майбутнього викликають високий рівень тривожності та психологічної нестабільності у дітей і підлітків. Арт-терапія є ефективним методом, що сприяє зниженню тривожності та розвитку стресостійкості у таких умовах, оскільки вона дозволяє виразити емоції, що не завжди піддаються вербалізації, та перетворювати їх у конструктивні форми.

Арт-терапія – це один із сучасних і ефективних методів психологічної допомоги, який використовує мистецтво як інструмент для дослідження емоцій та внутрішніх станів людини [6]. Цей підхід дозволяє, зокрема підліткам та дорослим, виразити свої почуття через творчість, що може бути важким через слова. Важливо, що арт-терапія не вимагає від учасників жодних мистецьких навичок, оскільки головною є не художня цінність творів, а процес самовираження.

Мета дослідження – розглянути основні аспекти ефективності арт-терапевтичних методів для корекції тривожних станів та розвитку стресостійкості підлітків.

Однією з головних проблем, з якими зіштовхуються психологи під час роботи з підлітками, є тривожні стани. Тривожність часто виникає як реакція на стрес, конфлікти або внутрішні переживання, і може суттєво впливати на якість життя людини. О. Карапетрова у своїй роботі «Використання методів

Романюк Ірина Анатоліївна ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАННІ ТА ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	360
Свирида Ольга Василівна ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	361
Сокол Катерина Костянтинівна ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВІДМІННОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	363
Shvorak Danilo INTEGRATING AI INTO STUDENTS' RESEARCH ACTIVITIES IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES.....	364

7 РОЗДІЛ

ПСИХОЛОГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СОЦІОСФЕРІ

Андресва Дар'я Василівна ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	366
Архангельська Марія Вікторівна ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....	367
Атаманська Світлана Сергіївна СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ (НА ПРИКЛАДІ НАСЕЛЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	369
Бессараб Анастасія Олександрівна ІНСТИТУЦІЙНА ПІДТРИМКА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ, ЯКІ ВИЇХАЛИ ДО НІМЕЧЧИНИ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ.....	372
Божинська Ганна Вікторівна ФЕНОМЕН ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ.....	373
Бочелюк Віталій Йосипович СИНЕРГЕТИЧНИЙ АСПЕКТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ.....	374
Буренко Лілія Станіславівна СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ НОВОГО ШКІЛЬНОГО КОЛЕКТИВУ.....	376
Бурхович Ярослава Владиславівна ПСИХОЛОГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СОЦІОСФЕРІ.....	378
Валюх Федір Іванович ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СОЦІУМУ.....	379
Варакута Марина Леонідівна, Пташник Микита Сергійович КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: АДАПТАЦІЯ ДО СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ.....	382
Варакута Марина Леонідівна, Зав'ялов Дмитро Ігорович ПУБЛІЧНЕ ОБГОВОРЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЯК ШЛЯХ ДО ПОДОЛАННЯ СТИГМАТИЗАЦІЇ.....	384
Васильцова Віра Іванівна, Леонтєва Тетяна Володимирівна ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА.....	386
Васильцова Віра Іванівна ЖИТТЄТВОРЧІСТЬ УЧНЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ НАСТАВНИКА.....	388
Володарська Наталія Дмитрівна ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ ПРОЯВАМИ У КЛІЄНТА.....	390
Волошко Олексій Олексійович ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В СЕРЕДИНІ XVII СТ.....	392
Галецька Анастасія Артурівна, Джаббарова Лілія Володимирівна КОРЕКЦІЯ ТРИВОЖНИХ СТАНІВ ТА РОЗВИТОК СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	393
Гашинська Надія Віталіївна ФАКТОРИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ЖІНОК.....	395
Грицак Анастасія Василівна РОЛЬ ОСОБИСТІСНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У СТРЕСОВІЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ПСИХІЧНІ ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ ДО СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН.....	396
Гудінова Ірина Леонідівна ПСИХОЛОГІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ДОСВІДУ ВОЛОНТЕРА.....	398
Гусакова Аліна Віталіївна, Джаббарова Лілія Володимирівна ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНОГО МИСЛЕННЯ ТА ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	400
Гуцол Кирило Віталійович ПРОБЛЕМА ЖИТТЄТВОРЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ ПІДХІД.....	401
Данильчук Василь Михайлович ПСИХОЛОГІЧНИЙ ОБРАЗ ЖІНКИ В КАРТИНІ ЯНА ВЕРМЕЄРА «ЖІНКА, ЩО ЧИТАЄ ЛИСТА».....	404
Двореченцева Анастасія Сергіївна КЕЙС-МЕТОД ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	405